

ΕΒΔΟΜΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 5 Νοεμβρίου 2019, με την ακόλουθη σύνθεση: Σωτηρία Ντούνη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Σταμάτιος Πουλής και Ειρήνη Κατσικέρη, Σύμβουλοι, Κωνσταντίνος Δήμου και Γεράσιμος Σταματάτος, Πάρεδροι, οι οποίοι μετέχουν με συμβουλευτική ψήφο. Γραμματέας: Πελαγία Κρητικού, Γραμματέας του Ι Τμήματος.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο: Παραστάθηκε ο Αντεπίτροπος της Επικρατείας Ευάγγελος Καραθανασόπουλος, κωλυόμενης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας.

Για να δικάσει την από 21.3.2016 έφεση (Α.Β.Δ. 539/28.3.2016):

Του ....., κατοίκου ..... (οδός ....., με ΑΦΜ ....., ο οποίος παραστάθηκε δια του πληρεξουσίου του δικηγόρου, Νικόλαου Αλεξίου (Α.Μ./Δ.Σ. Τρικ. 225).

Κατά: α) του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Σπυριδούλας Θωμοπούλου και β) του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, ο οποίος παραστάθηκε δια της ίδιας ως άνω Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την έφεση αυτή, ο εκκαλών επιδιώκει την ακύρωση: α) της ..... απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και β) κάθε άλλης προγενέστερης ή μεταγενέστερης συναφούς διοικητικής πράξης.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του εκκαλούντος, ο οποίος, αφού αναφέρθηκε στο δικόγραφο της έφεσης, το περιεχόμενο του οποίου ανέπτυξε και προφορικά στο ακροατήριο, ζήτησε την παραδοχή της έφεσης, καθώς επίσης και προθεσμία για την κατάθεση υπομνήματος, που του δόθηκε μέχρι τις .....

Την δικαστική πληρεξούσια του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης.

Τον Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη αυτής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη εξ αποστάσεως, μέσω της δημόσιας διαδικτυακής υπηρεσίας e-presence.gov.gr, με την παρουσία όλων των ανωτέρω μελών του και της Γραμματέως του.

Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Ειρήνης Κατσικέρη. Και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το νόμο

1. Η συζήτηση της υπόθεσης χωρεί νομίμως, παρότι ο εκκαλών κατέθεσε εκπροθέσμως, στις ....., το αποδεικτικό κοινοποίησης της έφεσης (βλ. την ..... έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή του Πρωτοδικείου .....) προς τους εφεσίβλητους Ελληνικό Δημόσιο και Υπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού (άρθρο 72 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013, Α' 52), καθόσον αυτοί παραστάθηκαν, κατά την παρούσα συζήτηση στο ακροατήριο και δεν αντέλεξαν, με συνέπεια να αίρεται το απαράδεκτο της συζήτησης (βλ. Ε.Σ. Ολ. 1271/2019, 49/2012).

2. Με την κρινόμενη έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με τα από ..... και ..... νομίμως κατατεθέντα υπομνήματα, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε παράβολο ποσού 280 ευρώ (βλ. το 3..... αντίγραφο καταβολής ηλεκτρονικού παραβόλου), ζητείται η ακύρωση της ..... απόφασης του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος του εκκαλούντος δημοσιονομική διόρθωση με ανάκτηση, ποσού 27.926,57 ευρώ, πλέον τόκων 1.279,97 ευρώ (συνολικού ποσού 29.206,54 ευρώ), που φέρεται ότι καταβλήθηκε σ' αυτόν αχρεωστήτως ως χρηματοδότηση της Πράξης με κωδικό ΟΠΣ ....., η οποία είχε ενταχθεί στο Πρόγραμμα «Ενίσχυση μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς

μεταποίησης – τουρισμού – εμπορίου – υπηρεσιών» στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (Π.Ε.Π.) «Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα – Ήπειρος 2007-2013» και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.) και από εθνικούς πόρους. Η υπό κρίση έφεση απαραδέκτως στρέφεται και κατά του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, ο οποίος δεν νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη, δοθέντος ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 8 παρ. 1 και 11 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981 (Α' 304) και 1 παρ. 1 του διατάγματος της 26 Ιουνίου/10 Ιουλίου 1944 «Περί κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου» (Α' 139), όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο, διάδικος στη δίκη ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι το Ελληνικό Δημόσιο, που εκπροσωπείται νομίμως μόνο από τον Υπουργό Οικονομικών (πρβλ Ε.Σ. Ι Τμ. 264, 1438/2018, 2115/2017). Επίσης, η έφεση απαραδέκτως στρέφεται κατά κάθε άλλης προγενέστερης ή μεταγενέστερης, συναφούς διοικητικής πράξης, καθόσον η αναφορά αυτή είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης (βλ. Ε.Σ. Ι Τμ. 266, 1801/2019). Κατά τα λοιπά, η έφεση αυτή έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και νομοτύπως και, επομένως, είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να εξεταστεί, περαιτέρω, ως προς τη βασιμότητα των λόγων της.

3. Α. Με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006 του Συμβουλίου της 11^{ης} Ιουλίου 2006 «περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999» (ΕΕ L 210/25 της 31.7.2006), θεσπίστηκε, μεταξύ άλλων, ένα αποκεντρωμένο σύστημα εφαρμογής και ελέγχου των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων των διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ταμείου Συνοχής, σύμφωνα με το οποίο η ευθύνη για την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων από ενωσιακούς πόρους πράξεων, που εντάσσονται στο πλαίσιο εφαρμογής εγκεκριμένων επιχειρησιακών προγραμμάτων, καθώς και ο έλεγχός τους, ανήκει, κατά πρώτο λόγο, στην ευθύνη των κρατών μελών. Ειδικότερα, από τα άρθρα 70 και 98 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006, σε συνδυασμό με τα άρθρα 12 έως 25 και 27 έως 38 του Κανονισμού (ΕΚ)

1828/2006 της Επιτροπής της 8^{ης} Δεκεμβρίου 2006 «για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου (...)» (ΕΕ L 371/1 της 27.12.2006), συνάγεται ότι τα κράτη μέλη, προκειμένου να εκπληρώσουν την ανωτέρω υποχρέωση, οφείλουν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η θέσπιση του αναγκαίου νομοθετικού πλαισίου, που εξασφαλίζει την επιτυχή εκτέλεση των επί μέρους ενεργειών, την πρόληψη και δίωξη των παρατυπιών, καθώς και την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, μαζί με τους τόκους υπερημερίας, η οποία ενεργείται με την επιβολή των αναγκαίων δημοσιονομικών διορθώσεων, που συνίστανται στην ακύρωση του συνόλου ή μέρους της παρατύπως διατεθείσας δημόσιας δαπάνης σε εκτέλεση του αντίστοιχου μέρους του σχετικού επιχειρησιακού προγράμματος (βλ. Ε.Σ. Ι Τμ. 1438/2018, 1412, 1859/2017).

Β. Σε εθνικό επίπεδο, έχουν θεσπιστεί οι νόμοι 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247), ήδη δε ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (...) δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 147) και 3614/2007 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013» (Α' 267), που ρυθμίζουν, μεταξύ άλλων, τα ζητήματα διαχείρισης και ελέγχου των δαπανών, καθώς και της ανάκτησης των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων εθνικών ή κοινοτικών κονδυλίων, κατά την εκτέλεση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Ειδικότερα, κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 104 του ν. 2362/1995 και 26 του ν. 3614/2007 εκδόθηκε η 14053/ΕΥΣ 1749/27.3.2008 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών «Υπουργική απόφαση συστήματος διαχείρισης» (Β' 540) - όπως το Κεφάλαιο Δ αυτής υπό τον τίτλο «Σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων και διαδικασίες ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού για την υλοποίηση προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013, σύμφωνα με το άρ. 26 του ν. 3614/2007» τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε αρχικά με την 43804/ΕΥΘΥ2041/7.9.2009 όμοια (Β'

1957) και εν συνεχεία με την 5058/ΕΥΘΥ138/5.2.2013 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (Β' 292) - η οποία ορίζει τα εξής: Στο άρθρο 8 ότι: «1. Οι διαδικασίες δημοσιονομικής διόρθωσης και η ανάκτηση των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού ή τον προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την υλοποίηση έργων συγχρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013, εφαρμόζονται: (α) (...) (β) από (...) τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, κατόπιν διοικητικής ή επιτόπιας επαλήθευσης που διενεργούν σε πράξεις των οποίων έχουν αναλάβει τη διαχείριση (...) 2. Οι διοικητικές ή επιτόπιες επαληθεύσεις που διενεργούν τα ανωτέρω όργανα αφορούν και τη διαπίστωση της τήρησης των δεσμεύσεων, που προβλέπονται στην απόφαση χρηματοδότησης/ένταξης πράξης ή στη σύμβαση που υπογράφει ο δικαιούχος με την αρμόδια αρχή, μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης της πράξης και σε χρονικό ορίζοντα που προβλέπεται στην απόφαση ή στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο (...)». Στο άρθρο 10, όπως η παράγραφος 1 αυτού τροποποιήθηκε με την 25622/ΕΥΘΥ/592/27.5.2014 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (Β 1491), ότι: «1. Μετά την ολοκλήρωση της επιτόπιας επαλήθευσης/επιθεώρησης (...) συντάσσεται από τα αρμόδια όργανα του άρθρου 8 της παρούσας, εντός τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών, σχετική έκθεση επαλήθευσης/επιθεώρησης (...) 2. Στην περίπτωση που, κατά την επαλήθευση/επιθεώρηση διαπιστώνεται παρατυπία και αφορά δαπάνες για τις οποίες έχει καταβληθεί η αντίστοιχη δημόσια συνεισφορά, αυτή αναφέρεται στην έκθεση με κατάλληλη τεκμηρίωση και αναφορά των διατάξεων που παραβιάστηκαν και προτείνεται δημοσιονομική διόρθωση και κατά περίπτωση η ανάκτηση των ποσών που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως ή παρανόμως σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα (...) 5. Τα συμπεράσματα και οι συστάσεις της επαλήθευσης/επιθεώρησης κοινοποιούνται εγγράφως στον κάθε ελεγχόμενο φορέα από την υπηρεσία που διενήργησε την επαλήθευση/επιθεώρηση, εντός δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από τη σύνταξή της. Στην περίπτωση που

προτείνεται δημοσιονομική διόρθωση ή/και ανάκτηση η έκθεση κοινοποιείται εγγράφως στον κάθε ελεγχόμενο φορέα μέσω συστημένης επιστολής ή με απόδειξη παραλαβής». Στο άρθρο 11 ότι: «1. Ο ελεγχθείς φορέας μπορεί, εντός προθεσμίας δέκα πέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της έκθεσης επιθεώρησης/επιτόπιας επαλήθευσης ή της διοικητικής επαλήθευσης, να υποβάλει στην αρμόδια αρχή εγγράφως τις αντιρρήσεις του (...) 2. Οι αντιρρήσεις εξετάζονται από την αρμόδια αρχή που διενήργησε την επαλήθευση ή την επιθεώρηση, εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή τους, η οποία και εκδίδει σχετική απόφαση επί των αντιρρήσεων (...) 3. Μετά την εξέταση των αντιρρήσεων ή την παρέλευση άπρακτης της προθεσμίας υποβολής τους το πόρισμα της έκθεσης επαλήθευσης/επιθεώρησης οριστικοποιείται είτε με την έκδοση απόφασης με την οποία οριστικοποιείται η δημοσιονομική διόρθωση κατά το μέρος που κριθούν αβάσιμες οι αντιρρήσεις είτε καταχωρούνται οι σχετικές δαπάνες στην περίπτωση της διοικητικής επαλήθευσης σε επόμενη δήλωση δαπανών (...)». Και στο άρθρο 13 ότι: «1. Στην απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης αναφέρονται τα στοιχεία ταυτότητας του έργου του δικαιούχου και της παρατυπίας. (α) Ο φορέας ή οι φορείς (φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή δημόσιες υπηρεσίες) στους οποίους επιβάλλονται δημοσιονομικές διορθώσεις, (β) Το ύψος των δημοσίων δαπανών που αυτή αφορά, (γ) Η αναλυτική αιτιολογία της δημοσιονομικής διόρθωσης, με ειδική αναφορά στις διατάξεις που παραβιάστηκαν καθώς και τον τρόπο παραβίασής τους, (δ) (...) 2. Στην περίπτωση που προβλέπεται ανάκτηση στην απόφαση (...) αναφέρονται: (α) Ο φορέας ή οι φορείς (...) από τους οποίους αναζητούνται τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά (...) (β) Το αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσόν, το οποίο περιλαμβάνει και τόκους (...) (γ) Η αιτία της επιστροφής του ποσού. 3. (...)».

Γ. Με την προαναφερόμενη 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 υπουργική απόφαση, όπως το Κεφάλαιο Δ αυτής τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε μεταγενέστερα, θεσπίστηκε ειδική διαδικασία ανάκτησης (επιστροφής) των ποσών που, κατόπιν διοικητικής/επιτόπιας επαλήθευσης, μεταξύ άλλων, από

τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης (Ε.Φ.Δ.), διαπιστώθηκε ότι καταβλήθηκαν αχρεωστήτως ή παρανόμως σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.) για την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Ειδικότερα, στην περίπτωση που είτε παρέλθει άπρακτη η προθεσμία υποβολής αντιρρήσεων από τον ελεγχόμενο κατά της έκθεσης διοικητικής/επιτόπιας επαλήθευσης είτε οι τυχόν υποβληθείσες αντιρρήσεις κριθούν αβάσιμες, προβλέπεται η έκδοση απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και, κατά περίπτωση, ανάκτησης του συνόλου ή μέρους των παρατύπως διατεθέντων κονδυλίων, σε βάρος των φυσικών ή νομικών προσώπων που ενεργούν με την ιδιότητα του δικαιούχου, εκείνου δηλαδή που ανέλαβε την ευθύνη υλοποίησης της συγχρηματοδοτούμενης πράξης (βλ. Ε.Σ. Ι Τμ. 1348/2019, 1438/2018, 1412/2017). Η κατά τα ανωτέρω κλήση του ελεγχόμενου προς υποβολή αντιρρήσεων συνιστά υλοποίηση του συνταγματικού δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος. Ως εκ τούτου, για την τήρηση του ουσιώδους αυτού τύπου, πρέπει και αρκεί ο ελεγχόμενος να καταστεί γνώστης της νομικής και πραγματικής αιτίας για την οποία επίκειται η έκδοση σε βάρος του απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης – ανάκτησης και να του παρασχεθεί η δυνατότητα άμυνας σε σχέση με τις διαπιστωθείσες από το οικείο ελεγκτικό όργανο παρατυπίες (βλ. Ε.Σ. Ι Τμ. 1438/2018, 1412/2017). Περαιτέρω, απαραίτητο στοιχείο της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης αποτελεί ο καθορισμός της αιτίας της επιστροφής του προς ανάκτηση ποσού, η οποία πρέπει να περιέχεται, έστω και συνοπτικά, στο σώμα αυτής, δυνάμενη να συμπληρώνεται, περαιτέρω, με ρητή παραπομπή στην οικεία έκθεση ελέγχου. Η αιτιολογία αυτή πρέπει να είναι ειδική και πλήρης, δηλαδή να περιλαμβάνει, αφενός μεν τη νομική αιτία που δικαιολογεί την επιβολή της, δηλαδή το νομικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζεται, αφετέρου δε τα ακριβή πραγματικά περιστατικά που συνιστούν παραβίαση των κρίσιμων κανόνων και δικαιολογούν την μερική ή ολική ακύρωση της δημόσιας συνεισφοράς. Η έλλειψη των ανωτέρω στοιχείων καθιστά την απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης ακυρωτέα, λόγω

μη νόμιμης αιτιολογίας (βλ. Ε.Σ. Ι Τμ. 1347, 1348/2019, 1438/2018, 1412/2017, 5185/2015).

4.Α. Εξάλλου, κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων των άρθρων 4 και 17 του ν. 3614/2007, όπως ίσχυαν πριν από την τροποποίησή τους με το ν. 3840/2010 (Α' 53) και την από 18.12.2012 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 246), κυρωθείσα με το άρθρο πρώτο του ν. 4128/2013 (Α' 51), σύμφωνα με τις οποίες ως Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης (ΕΦΔ) δύναται να οριστούν και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εκδόθηκε η 32842/ΕΥΣ5239/30.6.2009 απόφαση του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών (Β' 1299), που ορίζει τα εξής: Στο άρθρο 2 ότι: «1. (...) Ο Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης θα παρέχει κυρίως τις κάτωθι υπηρεσίες: i. ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων των ενισχύσεων και υποστήριξή τους (...) ii. αξιολόγηση επενδυτικών προτάσεων των δυνητικών δικαιούχων των ενισχύσεων iii. σύναψη σύμβασης με τους δικαιούχους των ενισχύσεων iv. επεξεργασία των αιτημάτων τροποποίησης των επενδυτικών σχεδίων v. παρακολούθηση, έλεγχος και πιστοποίηση (επιτόπια επαλήθευση) επενδύσεων ενισχυόμενων επιχειρήσεων και των επιλέξιμων δαπανών τους vi. καταβολή της δημόσιας επιχορήγησης στους δικαιούχους επενδυτές (...)». Στο άρθρο 10 ότι: «Σε ό,τι αφορά στη διαδικασία ελέγχου και πιστοποίησης των χρηματοδοτούμενων επενδύσεων και των επιλέξιμων δαπανών τους καθώς και στην παρακολούθηση της ολοκλήρωσης των επενδύσεων, κάθε Ε.Φ.Δ. ελέγχει και πιστοποιεί την πορεία εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του έργου του εκάστοτε δικαιούχου της ενίσχυσης για το οποίο είναι αρμόδιος, όπως περιγράφεται και στη μεταξύ τους σύμβαση, υποβάλλοντας τα στοιχεία και τις εκθέσεις που προσδιορίζονται στο παρόν άρθρο. Στο πλαίσιο αυτό οι Ε.Φ.Δ. έχουν τις εξής ειδικότερες υποχρεώσεις: (Α) Προβαίνουν σε έλεγχο και πιστοποίηση της εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου κάθε ενισχυόμενης επένδυσης. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιούν κατά κανόνα δύο (2) επιτόπιους ελέγχους (...) 4. (...) ο δεύτερος επιτόπιος έλεγχος της επένδυσης συνίσταται κατά κανόνα και σε τελικό έλεγχο, με τον οποίο πιστοποιείται η ολοκλήρωση της επένδυσης και η έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας

σύμφωνα με την σχετική σύμβαση (...). 5.α) Με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου ολοκλήρωσης ο Ε.Φ.Δ. προβαίνει (...) στην έκδοση βεβαίωσης ολοκλήρωσης ή μη της επένδυσης, όπου ορίζεται και το τελικό καταβλητέο ποσό στον επενδυτή. Η βεβαίωση αυτή κοινοποιείται στον επενδυτή (...) (Γ) (...) 4. Μετά την ολοκλήρωση των επενδύσεων και προκειμένου να διασφαλίζεται η παρακολούθηση της τήρησης των υποχρεώσεων των δικαιούχων των ενισχύσεων όπως προβλέπονται στα σημεία 4, 5, 6 και 7 του αρ. 13 της παρούσας, ο Ε.Φ.Δ. διενεργεί διοικητική επαλήθευση βάσει των υποχρεωτικά υποβληθέντων από τον δικαιούχο δικαιολογητικών. Συγκεκριμένα ο δικαιούχος της ενίσχυσης υποβάλλει στον Ε.Φ.Δ., σε χρόνο που ορίζεται στη σχετική κοινή υπουργική απόφαση Προκήρυξης και στη σύμβαση που ο ΕΦΔ υπογράφει με το δικαιούχο της ενίσχυσης, τα εξής: α) (...) β) εφόσον η δημιουργία ή η διατήρηση θέσεων απασχόλησης αποτελούσε όρο της σύμβασης, μετά το πέρας της διετίας από την ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης ολοκλήρωσης της επένδυσης υποβάλλει δήλωση Ε7 ή/και Α.Π.Δ. ή/και βεβαίωση της Επιθεώρησης εργασίας η οποία να αποδεικνύει ότι διατήρησε τις προβλεπόμενες θέσεις απασχόλησης ως όφειλε. Ο Ε.Φ.Δ. υποχρεούται να επαληθεύσει την τήρηση των υποχρεώσεων του δικαιούχου της ενίσχυσης (...) Σε περίπτωση διαπίστωσης μη τήρησης κάποιας εκ των άνω υποχρεώσεων εκ μέρους του δικαιούχου της ενίσχυσης, ο Ε.Φ.Δ. προβαίνει σε διαδικασίες ανάκτησης της χορηγηθείσας επιχορήγησης σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 3614/2007 και τα άρθρα 7 έως 18 της υπ αριθμ. 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 (ΦΕΚ 540 β) υπουργικής απόφασης Σ.Δ.Ε. (...)).».

Και στο άρθρο 13 ότι: «1. Ο δικαιούχος της ενίσχυσης υποχρεούται στην τήρηση των όρων που προβλέπονται στη σχετική κάθε φορά κοινή υπουργική απόφαση Προκήρυξης και στη σύμβαση που υπογράφει με τον Ε.Φ.Δ., όπως αυτή τροποποιείται (...) 5.α) Από την ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης ολοκλήρωσης της επένδυσης και για χρονικό διάστημα δύο (2) ετών, ο δικαιούχος της ενίσχυσης έχει την υποχρέωση να διατηρεί τον αριθμό των δημιουργημένων νέων θέσεων απασχόλησης, παράλληλα με τις υφιστάμενες θέσεις απασχόλησης σύμφωνα με τις οποίες έγινε ο υπολογισμός των

δημιουργούμενων νέων θέσεων απασχόλησης, ή να διατηρήσει τις υφιστάμενες θέσεις απασχόλησης εφόσον αυτός είναι όρος της σύμβασης όπως αναφέρεται στην εγκεκριμένη επενδυτική πρόταση και ορίζεται στην υπογραφείσα σύμβαση με τον επενδυτή. β) Σε περίπτωση που διαπιστωθεί μείωση του αριθμού των δημιουργημένων νέων ή/και των υφιστάμενων θέσεων απασχόλησης εντός του προαναφερθέντος χρονικού διαστήματος των δύο (2) ετών, σε σχέση με αυτές που περιγράφονται στη βεβαίωση ολοκλήρωσης επιβάλλεται η αναλογική μείωση ή επιστροφή της δημόσιας επιχορήγησης (...) 7. Η επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών της δημόσιας επιχορήγησης γίνεται από τον επενδυτή σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα αρ. 26 ν. 3614/2007, στα αρ. 7 έως 18 της υπ' αριθμ. 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 (ΦΕΚ 540Β) Υπουργική απόφαση Σ.Δ.Ε. (ΥΠΑΣΥΔ) και σύμφωνα και με τις οδηγίες του ΥΠΟΙΟ.».

Β. Περαιτέρω, κατ' εξουσιοδότηση των αυτών διατάξεων του άρθρου 17 του ν. 3614/2007 εκδόθηκε και η 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης και Τουριστικής Ανάπτυξης «Προκήρυξη για την ενίσχυση μικρών και πολύ μικρών Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης-Τουρισμού-Εμπορίου-Υπηρεσιών στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013» (Β' 1750), όπως ισχύει μετά την τροποποίησή της με την 48908/ΕΥΣ8007/30.9.2009 όμοια (Β' 2116), τις 58606/ΕΥΣ9403/17.12.2009 (Β' 2465), 51862/ΕΥΣ6887/16.11.2010 (Β' 1813), 9188/ΕΥΣ/886/1.3.2011 (Β' 324) κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Πολιτισμού και Τουρισμού, την 54321/ΕΥΣ5835/13.12.2011 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Πολιτισμού και Τουρισμού (Β' 2818) και, τέλος, την 33971/ΕΥΣ4335/1.8.2013 κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και Τουρισμού (Β' 1958), η οποία ορίζει τα εξής: Στο άρθρο 3 ότι: «(...) Οι προϋποθέσεις συμμετοχής των δυνητικών δικαιούχων των ενισχύσεων, είναι οι ακόλουθες: (...) • να λειτουργούν με νομική μορφή ατομικής επιχείρησης (...) • να

απασχολούσαν λιγότερους από 50 εργαζόμενους (σε Ετήσιες Μονάδες Εργασίας ΕΜΕ) κατά το 2008 (...). Ο αριθμός των απασχολουμένων αντιστοιχεί στον αριθμό Ετήσιων Μονάδων Εργασίας (ΕΜΕ), δηλαδή στον αριθμό εργαζομένων μόνιμης και πλήρους απασχόλησης, με σχέση εξαρτημένης εργασίας κατά το ημερολογιακό έτος 2008. Τα άτομα που δεν εργάστηκαν ολόκληρο το έτος, οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης, ανεξάρτητα από τη διάρκεια, και οι εργαζόμενοι σε εποχική βάση αντιστοιχούν σε κλάσματα των ΕΜΕ (...). Στο άρθρο 15 ότι: «1. Η διαδικασία ελέγχου και πιστοποίησης των χρηματοδοτούμενων επενδύσεων και των επιλέξιμων δαπανών τους καθώς και παρακολούθησης της ολοκλήρωσης των επενδύσεων, ορίζεται στο άρθρο 10 της υπ' αριθμ. 32842/ΕΥΣ5239/30.6.2009 (ΦΕΚ 1299/Β/1.7.2009) υπουργικής απόφασης (...) 3. (...) Μετά την παρέλευση της διετίας από την έκδοση της βεβαίωσης ολοκλήρωσης της επένδυσης και προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων των δικαιούχων των ενισχύσεων ο ΕΦΔ διενεργεί διοικητική επαλήθευση βάσει των υποχρεωτικά υποβληθέντων από τον δικαιούχο δικαιολογητικών και εφαρμόζει τα προβλεπόμενα στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο (...)». Και στο άρθρο 17, όπως η περίπτωση γ' της παρ. 8 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 της προαναφερόμενης 33971/ΕΥΣ4335/1.8.2013 κοινής υπουργικής απόφασης, ότι: «1. Ο δικαιούχος της ενίσχυσης υποχρεούται στην τήρηση των όρων που προβλέπονται στην παρούσα προκήρυξη και στη σύμβαση που υπογράφει με τον Ε.Φ.Δ. (...) 8. α) (...) γ) Από την ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης ολοκλήρωσης της επένδυσης και για χρονικό διάστημα δύο (2) ετών, ο δικαιούχος της ενίσχυσης έχει την υποχρέωση να διατηρεί τον αριθμό των δημιουργημένων νέων θέσεων απασχόλησης παράλληλα με τις υφιστάμενες θέσεις απασχόλησης που πιστοποιήθηκαν κατά τον τελικό έλεγχο και καταγράφονται στην βεβαίωση ολοκλήρωσης. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί μείωση του αριθμού των συνολικών θέσεων απασχόλησης μεγαλύτερη του 0,2 ΕΜΕ εντός χρονικού διαστήματος δύο (2) ετών από την ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης ολοκλήρωσης της επένδυσης επιβάλλεται αναλογική μείωση ή επιστροφή της δημόσιας επιχορήγησης. Η αναλογική μείωση της δημόσιας

επιχορήγησης υπολογίζεται με τον κάτωθι τύπο: Μείωση Επιχορήγησης = (καταβληθείσα επιχορήγηση) * 0,2 * λ Όπου $\lambda = (ΥΑΕ - \Delta ΑΕ) / ΥΔΑ$, ΥΑΕ= Υποχρέωση Απασχόλησης με βάση την ημερομηνία Ελέγχου, ΔΑΕ= Διατήρηση Απασχόλησης συνολικών θέσεων εργασίας με βάση την ημερομηνία Ελέγχου, ΥΔΑ= Υποχρέωση Διατήρησης Απασχόλησης. Η Υποχρέωση Απασχόλησης με βάση την ημερομηνία Ελέγχου (ΥΑΕ) υπολογίζεται σε ανθρωπομήνες απασχόλησης σαν γινόμενο του αριθμού συνολικών θέσεων απασχόλησης που πιστοποιήθηκαν κατά τον τελικό έλεγχο και καταγράφονται στην βεβαίωση ολοκλήρωσης (ΕΜΕ) επί τον αριθμό των μηνών που έχουν παρέλθει από την έκδοση της βεβαίωσης ολοκλήρωσης έως την ημερομηνία ελέγχου (μέγιστο 24 μήνες). Η Διατήρηση Απασχόλησης των συνολικών θέσεων εργασίας με βάση την ημερομηνία Ελέγχου (ΔΑΕ) υπολογίζεται σε ανθρωπομήνες απασχόλησης. Προκειμένου να υπολογιστούν οι ανθρωπομήνες αθροίζονται οι ημέρες εργασίας όλης της περιόδου μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου όλων των εργαζομένων και διαιρούνται με το 25. Σε περίπτωση που υπάρχουν θέσεις μη πλήρους απασχόλησης τότε γίνεται αναγωγή τους σε ημέρες πλήρους απασχόλησης. Η Υποχρέωση Διατήρησης Απασχόλησης (ΥΔΑ) υπολογίζεται σε ανθρωπομήνες απασχόλησης σαν γινόμενο του αριθμού των συνολικών θέσεων απασχόλησης που πιστοποιήθηκαν κατά τον τελικό έλεγχο και καταγράφονται στην βεβαίωση ολοκλήρωσης (ΕΜΕ) επί του αριθμού των μηνών που υποχρεούται η επιχείρηση να διατηρήσει τους εργαζόμενους (πάντα 24). Σε περίπτωση που το $\lambda > 0,80$ τότε ο δικαιούχος χάνει εξ ολοκλήρου το δικαίωμα της ενίσχυσης, και οφείλει να επιστρέψει την επιχορήγηση εκτός εάν προκύπτει η διατήρηση της υφιστάμενης απασχόλησης με βάση την έκθεση τελικού ελέγχου. δ) Για τον έλεγχο της τήρησης των ως άνω υποχρεώσεων ο δικαιούχος αποστέλλει στον Ε.Φ.Δ. το ετήσιο έντυπο Ε7, τις καταστάσεις επιθεώρησης εργασίας και τις Αναλυτικές Περιοδικές Δηλώσεις (Α.Π.Δ.) για το διάστημα που απαιτείται (...) 10. Η επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών της δημόσιας επιχορήγησης από τον επενδυτή σε όλες τις περιπτώσεις γίνεται εντόκως από

την ημερομηνία καταβολής τους, σύμφωνα με το άρθρο 15 της υπ' αριθμ. πρωτ. 14053/ΕΥΣ1749 Υπουργικής Απόφασης (...).».

Γ. Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις συνάγεται ότι στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Ε.Σ.Π.Α. της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, παρέχονται χρηματοδοτήσεις σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένους τομείς (μεταποίησης-τουρισμού-εμπορίου-υπηρεσιών), με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους. Οι υποβληθείσες επενδυτικές προτάσεις αξιολογούνται από τον Ε.Φ.Δ., που μπορεί να είναι και χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική προκήρυξη κριτήρια και, ακολούθως, καταρτίζεται σύμβαση μεταξύ του Ε.Φ.Δ. και των επενδυτών (δικαιούχων), οι προτάσεις των οποίων εγκρίθηκαν. Περαιτέρω, ο δικαιούχος της ενίσχυσης, αφού ολοκληρώσει την επένδυσή του, αναλαμβάνει, επιπλέον, συγκεκριμένες μακροχρόνιες δεσμεύσεις, στις οποίες περιλαμβάνεται και η υποχρέωση διατήρησης των δημιουργημένων νέων θέσεων απασχόλησης, παράλληλα με τις υφιστάμενες θέσεις απασχόλησης που πιστοποιήθηκαν κατά τον τελικό έλεγχο και καταγράφονται στη βεβαίωση ολοκλήρωσης της επένδυσης, για χρονικό διάστημα δύο (2) ετών από την ημερομηνία έκδοσης της εν λόγω βεβαίωσης. Ως νέες ή υφιστάμενες θέσεις απασχόλησης λογίζονται οι θέσεις πλήρους απασχόλησης, ενώ, στην περίπτωση που υπάρχουν θέσεις μερικής ή εποχικής απασχόλησης, προκειμένου να ελεγχθεί η τήρηση της ανωτέρω υποχρέωσης, γίνεται αναγωγή τους σε θέσεις πλήρους απασχόλησης. Για τον έλεγχο τήρησης της υποχρέωσης αυτής ο δικαιούχος αποστέλλει στον Ε.Φ.Δ. συγκεκριμένα δικαιολογητικά (έντυπα Ε7, καταστάσεις επιθεώρησης εργασίας, αναλυτικές περιοδικές δηλώσεις), που αφορούν στο εκάστοτε κρίσιμο διάστημα. Εφόσον διαπιστωθεί, κατόπιν διοικητικής επαλήθευσης στην οποία προβαίνει ο Ε.Φ.Δ., μείωση του αριθμού των συνολικών θέσεων απασχόλησης μεγαλύτερη του 0,2 ΕΜΕ εντός χρονικού διαστήματος δύο (2) ετών από την ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης ολοκλήρωσης της επένδυσης, επιβάλλεται αναλογική μείωση ή επιστροφή της δημόσιας επιχορήγησης, η οποία υπολογίζεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην

33971/ΕΥΣ4335/1.8.2013 κοινή υπουργική απόφαση, η οποία θεσπίζει ευνοϊκότερο για τον επενδυτή καθεστώς αναλογικής μείωσης της δημόσιας επιχορήγησης σε σχέση με εκείνο που προέβλεπε η προγενέστερη 54321/ΕΥΣ 5835/13.12.2011 όμοια (συγκεκριμένα, η μείωση πλέον υπολογίζεται με συντελεστή 0,20, ενώ η ολοσχερής απώλεια του δικαιώματος της ενίσχυσης προϋποθέτει $\lambda > 0,80$). Ακολουθώντας, για την αναζήτηση του ποσού αυτού, εφόσον έχει ήδη καταβληθεί στον επενδυτή, εκδίδεται απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης - ανάκτησης, με βάση τα προβλεπόμενα στην ανωτέρω 14053/ΕΥΣ 1749/27.3.2008 υπουργική απόφαση (βλ. Ε.Σ. Ι Τμ. 1347, 1348/2019, 1438/2018, 1412/2017).

5. Στην υπό κρίση υπόθεση από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Ο εκκαλών, ο οποίος διατηρεί ατομική επιχείρηση και συγκεκριμένα φαρμακείο στον ..... (οδός .....), υπέβαλε επενδυτική πρόταση για την ενίσχυση της επιχείρησής του, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 Κ.Υ.Α. (προκήρυξης). Ακολουθώντας, για τη χρηματοδότηση της εγκριθείσας επενδυτικής του πρότασης συνήφθη η ..... σύμβαση μεταξύ του εκκαλούντα, ως τελικού δικαιούχου, και της Τράπεζας ....., ως Ε.Φ.Δ., με συνολικό επιλέξιμο προϋπολογισμό ποσού 68.100 ευρώ. Το ύψος της δημόσιας επιχορήγησης ανήλθε σε 44.265 ευρώ, ήτοι σε ποσοστό 65% του συνολικού επιχορηγούμενου προϋπολογισμού της επένδυσης (βλ. προοίμιο και άρθρο 4.1 - 4.2 της σύμβασης). Στο άρθρο 11 της σύμβασης ορίζεται ότι: «11.1. Ο Τ.Δ. υποχρεούται στην τήρηση των όρων της παρούσας σύμβασης και του κανονιστικού πλαισίου που διέπει αυτή. Σε περίπτωση διαπίστωσης από οποιοδήποτε αρμόδιο ελεγκτικό όργανο της μη τήρησης των όρων αυτών, λαμβάνεται απόφαση για αναλογική επιστροφή του ποσού της επιχορήγησης του δημοσίου. (...) 11.7 Α) Από την ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης ολοκλήρωσης της επένδυσης και για χρονικό διάστημα δύο (2) ετών, ο δικαιούχος της ενίσχυσης έχει την υποχρέωση να διατηρεί τον αριθμό των δημιουργημένων νέων θέσεων απασχόλησης παράλληλα με τις υφιστάμενες

θέσεις απασχόλησης σύμφωνα με τις οποίες έγινε η αξιολόγηση του επενδυτικού του σχεδίου όπως αναφέρεται και ορίζεται στην υπογραφέισα σύμβασή του με τον Ε.Φ.Δ. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί μείωση του αριθμού των νέων θέσεων απασχόλησης εντός του προαναφερθέντος χρονικού διαστήματος των δύο (2) ετών επιβάλλεται αναλογική μείωση ή επιστροφή της δημόσιας επιχορήγησης. Β) Σε περίπτωση που διαπιστωθεί κατά τον χρόνο του τελικού επιτόπιου ελέγχου αλλά και οποιοδήποτε χρονικό διάστημα για δύο (2) έτη μετά (από τον έλεγχο), παραβίαση της δέσμευσης που έχει ο δικαιούχος για διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας του έτους 2008 που καταγράφονταν στο έντυπο Υποβολής Επενδυτικής Πρότασης (δηλαδή μείωση μεγαλύτερη του 0,2 ΕΜΕ για κάθε έτος ξεχωριστά), ο δικαιούχος χάνει εξ ολοκλήρου το δικαίωμα της ενίσχυσης, και εάν έχει ήδη λάβει μέρος της επιχορήγησης οφείλει να την επιστρέψει. Για τον έλεγχο της τήρησης των ως άνω υποχρεώσεων ο δικαιούχος αποστέλλει στον Ε.Φ.Δ. το ετήσιο έντυπο Ε7 ή/και τις καταστάσεις επιθεώρησης εργασίας/ ή και τις Αναλυτικές Περιοδικές Δηλώσεις (Α.Π.Δ.) για το διάστημα που απαιτείται. (...) 11.17. Σε περίπτωση που ο δικαιούχος της ενίσχυσης δεν σεβαστεί τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από το παρόν άρθρο, υποχρεούται σε αναλογική επιστροφή του ποσού της δημόσιας επιχορήγησης που θα επιβληθεί. Η επιστροφή της επιχορήγησης ως «αχρεωστήτως καταβληθείσα» γίνεται από τον Τ.Δ. εντόκως, από την ημερομηνία καταβολής της. (...)» και στο άρθρο 18 ότι: «18.1. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί από τον ΕΦΔ η υπαίτια μη έγκαιρη και μη προσήκουσα εκπλήρωση των υποχρεώσεων του Τ.Δ. που απορρέουν από την παρούσα, ο ΕΦΔ του γνωστοποιεί εγγράφως την παράβαση και τον προσκαλεί να συμμορφωθεί προς τις συμβατικές του υποχρεώσεις, τάσσοντάς του προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση της πρόσκλησης. (...) Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία αυτή, ο ΕΦΔ τάσσει δεύτερη δεκαήμερη (10) προθεσμία προς συμμόρφωση. Εάν ο Τ.Δ. δεν συμμορφωθεί θεωρείται ότι υφίσταται σπουδαίος λόγος που συνιστά σοβαρή παράβαση των όρων της σύμβασης και ο ΕΦΔ δύναται να αποφασίσει μετά από σχετική ενημέρωση του Ελληνικού Δημοσίου την λύση της σύμβασης. Συνέπειες λύσης της σύμβασης. Σε

περίπτωση που ο Τ.Δ. έχει ήδη λάβει μέρος ή το σύνολο της δημόσιας επιχορήγησης, θα πρέπει – μέσα στα χρονικά διαστήματα που αναφέρονται με λεπτομέρεια στο Κεφάλαιο Δ (...) της υπ' αριθμ. πρωτ. 14053/ΕΥΣ1749 Υπουργικής Απόφασης συστήματος διαχείρισης (...) και τηρώντας όλες τις προβλεπόμενες διαδικασίες όπως επίσης προβλέπονται στο ανωτέρω κεφάλαιο – να επιστρέψει εντόκως από την ημερομηνία καταβολής το ζητούμενο ποσό με το νόμιμο επιτόκιο υπολογιζόμενο από την ημερομηνία είσπραξης του ποσού μέχρι την ημέρα επιστροφής του. Εάν ο Τ.Δ. δεν επιστρέψει το ποσό ο ΕΦΔ κινεί την διαδικασία ανάκτησης των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών. (...)». Μετά την πραγματοποίηση του τελικού ελέγχου για την ολοκλήρωση της επένδυσης από τον Ε.Φ.Δ., πιστοποιήθηκε ότι ο εκκαλών είχε εκπληρώσει τις συμβατικές υποχρεώσεις του και ότι είχε ολοκληρώσει την επένδυση (ο επιλέξιμος προϋπολογισμός της οποίας είχε, εντωμεταξύ, μειωθεί, κατόπιν αίτησης του εκκαλούντος, σε 45.598,63 ευρώ και η δημόσια επιχορήγηση σε 29.639,11 ευρώ), πλην δύο δαπανών ποσού 1.712.54 ευρώ, που κρίθηκαν μη επιλέξιμες. Κατόπιν αυτών, ο Ε.Φ.Δ. προέβη στη σύνταξη της ..... βεβαίωσης ολοκλήρωσης της εν λόγω επένδυσης, με την οποία βεβαιώθηκε ότι πραγματοποιήθηκε επένδυση συνολικού επιλέξιμου κόστους 45.598,63 ευρώ και, αντίστοιχα, καταβλητέας επιχορήγησης 27.926,57 ευρώ. Επίσης, πιστοποιήθηκε η συμβολή στην απασχόληση με τη δημιουργία μίας νέας θέσης απασχόλησης (1,00 ΕΜΕ) και την κάλυψη συνολικά δύο θέσεων απασχόλησης (2,00 ΕΜΕ). Ως ημερομηνία ολοκλήρωσης της επένδυσης ορίστηκε η ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης (.....).

Β. Ακολούθως, με την ..... επιστολή του Ε.Φ.Δ., ο εκκαλών κλήθηκε, προκειμένου να γίνει διοικητική επαλήθευση της τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεών του, σύμφωνα με τα άρθρα 15 παρ. 3 και 17 παρ. 4 – 6 της 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 Κ.Υ.Α., να υποβάλλει, εντός 20 ημερών από την παραλαβή της επιστολής, υπεύθυνη δήλωση και σχετικά δικαιολογητικά για την τήρηση των υποχρεώσεών του. Η επιστολή αυτή φέρεται ότι παραδόθηκε μέσω ταχυμεταφοράς στις ..... (βλ. εκτύπωση

στοιχείων αποστολής από την ιστοσελίδα της εταιρείας ..... Courier), χωρίς όμως να υπάρχει αποδεικτικό παραλαβής με υπογραφή παραλήπτη. Στη συνέχεια, ο Ε.Φ.Δ. απέστειλε την ..... δεύτερη επιστολή προς τον εκκαλούντα, στην οποία αναφέρεται ότι η ..... επιστολή του Ε.Φ.Δ. παρελήφθη από τον εκκαλούντα χωρίς αυτός να αποστείλει τα ζητούμενα δικαιολογητικά, ότι ο εκκαλών έπρεπε να αποστείλει τα δικαιολογητικά για την τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεών του εντός 30 ημερών από τη λήψη της δεύτερης επιστολής σύμφωνα με τα άρθρα 11 και 18.1 της σύμβασης, καθώς και ότι σε περίπτωση μη προσκόμισης των δικαιολογητικών από τον εκκαλούντα θα εκδιδόταν απόφαση για την ολική επιστροφή του ποσού της δημόσιας επιχορήγησης σύμφωνα με το άρθρο 17 της 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 Κ.Υ.Α.. Η επιστολή αυτή φέρεται ότι παραδόθηκε μέσω ταχυμεταφοράς στις ..... (βλ. εκτύπωση στοιχείων αποστολής από την ιστοσελίδα της εταιρείας .... Courier), χωρίς όμως να υπάρχει αποδεικτικό παραλαβής με υπογραφή παραλήπτη. Περαιτέρω, ο Ε.Φ.Δ. απέστειλε στον εκκαλούντα την ..... τρίτη επιστολή, στην οποία αναφέρεται ότι οι ..... και ..... επιστολές του Ε.Φ.Δ. παρελήφθησαν από τον εκκαλούντα χωρίς αυτός να αποστείλει τα ζητούμενα δικαιολογητικά, ότι ο εκκαλών έπρεπε να αποστείλει τα δικαιολογητικά για την τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεών του εντός 10 ημερών από τη λήψη της τρίτης επιστολής σύμφωνα με τα άρθρα 11 και 18.1 της σύμβασης, ότι σε περίπτωση μη προσκόμισης των δικαιολογητικών από τον εκκαλούντα θα εκδιδόταν απόφαση για την ολική επιστροφή του ποσού της δημόσιας επιχορήγησης σύμφωνα με το άρθρο 17 της 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 Κ.Υ.Α., καθώς και ότι αν είχε αντιρρήσεις, έπρεπε να τις υποβάλει εγγράφως εντός της ταχθείσας προθεσμίας των 10 ημερών. Η επιστολή αυτή φέρεται ότι παραδόθηκε μέσω ταχυμεταφοράς στις ..... (βλ. το από ..... συνοδευτικό δελτίο ταχυμεταφοράς της εταιρείας .... Courier, καθώς και εκτύπωση στοιχείων αποστολής από την ιστοσελίδα της ίδιας εταιρείας), χωρίς όμως να υπάρχει αποδεικτικό παραλαβής με υπογραφή παραλήπτη. Κατόπιν αυτών, στην ..... επιστολή απαίτησης χρημάτων του Ε.Φ.Δ. προς τον

εκκαλούντα αναφέρεται ότι δεν τηρήθηκαν οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις του σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 4 – 8 της 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 Κ.Υ.Α. και ότι δεν προσκομίστηκαν δικαιολογητικά που να αποδεικνύουν τη λειτουργία της επιχείρησης, γεγονός που οδηγεί σε ολική ανάκτηση, καλείται δε ο εκκαλών να επιστρέψει ποσό 27.926,57 ευρώ, πλέον τόκων 1.210,94 ευρώ για το χρονικό διάστημα από ..... (ημερομηνία καταβολής της ενίσχυσης στον εκκαλούντα) έως ..... Σύμφωνα δε με τα αναφερόμενα στο συνημμένο στην επιστολή παράρτημα υπολογισμού τόκων, από τα στοιχεία που απέστειλε ο εκκαλών προκύπτει ότι δεν διατήρησε τις συνολικές θέσεις εργασίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 17 παρ. 8 περ. γ' και δ' της 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 Κ.Υ.Α., με συνέπεια το επιστρεπτέο ποσό της επιχορήγησης, χωρίς τόκους, να ανέρχεται σε 27.926,57 ευρώ. Η επιστολή απαίτησης χρημάτων φέρεται ότι παραδόθηκε μέσω ταχυμεταφοράς στις ..... (βλ. εκτύπωση στοιχείων αποστολής από την ιστοσελίδα της εταιρείας ..... Courier), χωρίς όμως να υπάρχει αποδεικτικό παραλαβής με υπογραφή παραλήπτη. Επίσης, με το ..... έγγραφο του Ε.Φ.Δ. διαβιβάστηκε στη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων – Ε.Σ.Π.Α. του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού η ανωτέρω επιστολή απαίτησης χρημάτων, με τη σημείωση ότι ο εκκαλών δεν είχε υποβάλει αντιρρήσεις, ούτε είχε καταβάλει το επιστρεπτέο ποσό.

Γ. Με την προσβαλλόμενη ..... απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού επιβλήθηκε σε βάρος του εκκαλούντος δημοσιονομική διόρθωση με ανάκτηση ποσού 27.926,57 ευρώ, πλέον τόκων ποσού 1.279,97 ευρώ, για το χρονικό διάστημα από ..... έως ..... Στο προοίμιο της προσβαλλόμενης απόφασης γίνεται μνεία του ν. 3614/2007, των 32842/ΕΥΣ5239/30.6.2009, 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 και 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 Υ.Α., της ..... σύμβασης και της ..... επιστολής απαίτησης χρημάτων του Ε.Φ.Δ., ενώ ως αιτιολογία της δημοσιονομικής διόρθωσης αναφέρεται ότι: «(...) Η δικαιούχος επιχείρηση γνωρίζοντας τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 17.8.γ. της ΚΥΑ 40844/ΕΥΣ6681/21.08.2009 όπως τροποποιήθηκε και

ισχύει, δεν τήρησε τις συνολικές Θέσεις απασχόλησης κατά την διετία μετά την ημερομηνία της Βεβαίωσης Ολοκλήρωσης της Πράξης, ως όφειλε. (...) Ο ΕΦΔ ΤΡΑΠΕΖΑ ..... εφαρμόζοντας το ανωτέρω θεσμικό πλαίσιο (...) και με βάση τα υποβληθέντα στοιχεία από τον δικαιούχο της ενίσχυσης (Ε7, Αναλυτικές Περιοδικές Δηλώσεις (ΑΠΔ), Καταστάσεις Προσωπικού) διαπίστωσε μείωση του συνολικού αριθμού θέσεων απασχόλησης μεγαλύτερη του 0,2 Ετήσιες Μονάδες Εργασίας (ΕΜΕ) εντός χρονικού διαστήματος 2 ετών από την ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης ολοκλήρωσης. Συγκεκριμένα ο ΕΦΔ ΤΡΑΠΕΖΑ ..... διαπίστωσε ότι για το χρονικό διάστημα της διετούς υποχρέωσης διατήρησης της συνολικής απασχόλησης (ήτοι ..... έως .....), ενώ οι συνολικές θέσεις απασχόλησης που προβλεπόταν να διατηρηθούν με βάση την με αρ. πρωτ. .... βεβαίωση ολοκλήρωσης της επένδυσης της επιχείρησης ..... ήταν 2,00 ΕΜΕ (1,00 ΕΜΕ υφιστάμενες θέσεις απασχόλησης και 1,00 ΕΜΕ νέες θέσεις απασχόλησης), η επιχείρηση διατήρησε συνολικά 0 ΕΜΕ. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο αρ. 17.8.γ της ΚΥΑ 40844/ΕΥΣ6681/21.08.2009 η ΥΑΕ = Υποχρέωση Απασχόλησης με βάση την ημερομηνία Ελέγχου υπολογίστηκε σε 48,00, η ΔΑΕ = Διατήρηση Απασχόλησης συνολικών θέσεων εργασίας με βάση την ημερομηνία ελέγχου υπολογίστηκε σε 0, η ΥΔΑ = Υποχρέωση Διατήρησης Απασχόλησης υπολογίστηκε σε 48,00 και ο συντελεστής διατήρησης της απασχόλησης λ (σε διψήφιο δεκαδικό) υπολογίστηκε βάσει του τύπου $\lambda = (ΥΑΕ - ΔΑΕ) / ΥΔΑ$ σε 1,00 ήτοι $\lambda > 0.80$ και χωρίς διατήρηση υφιστάμενης απασχόλησης οπότε κατ' εφαρμογή του τύπου του άρθρου 17.8.γ της ΚΥΑ 40844/ΕΥΣ6681/21.08.2009 (...) με καταβληθείσα επιχορήγηση (...) 27.926,57 € (...) το ποσό επιστροφής ανέρχεται σε (...) 27.926,57 € (...) πλέον τόκων από την ημερομηνία καταβολής της ενίσχυσης (...) Στη συνέχεια, ο ΕΦΔ απέστειλε την με αρ. πρωτ. .... επιστολή απαίτησης χρημάτων όπου ενημέρωσε τον δικαιούχο για την μη τήρηση της υποχρέωσής του (...) Η επιχείρηση ..... δεν υπέβαλε αντιρρήσεις και δεν κατέβαλε το προς ανάκτηση ποσό (...). Η προσβαλλόμενη απόφαση επιδόθηκε στον εκκαλούντα στις ..... (βλ. την ..... έκθεση

επίδοσης του δικαστικού επιμελητή του Εφετείου .....
 .....). Τέλος, με την από ..... αίτησή του προς τον Ε.Φ.Δ., ο
 εκκαλών ζήτησε να του χορηγηθούν αντίγραφα της ..... επιστολής
 απαίτησης χρημάτων καθώς και του ..... διαβιβαστικού εγγράφου
 του Ε.Φ.Δ., δηλώνοντας ότι δεν είχε λάβει γνώση των ανωτέρω, ουδέποτε δε
 είχε διενεργηθεί έλεγχος στην επιχείρησή του, καθώς και ότι είχε τηρήσει
 απαρέγκλιτα τους όρους της επένδυσης.

6. Με τον πρώτο λόγο έφεσης, ο εκκαλών προβάλλει ότι: α) στην
 προσβαλλόμενη απόφαση δεν μνημονεύονται οι διατάξεις που προβλέπουν τη
 διαδικασία για τη διενέργεια επαλήθευσης/επιθεώρησης, ώστε να μπορεί να
 διαπιστωθεί η τήρηση της προσήκουσας διαδικασίας, ενώ μνημονεύεται γενικά
 η 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 Υ.Α., χωρίς να αναφέρονται ειδικά οι διατάξεις
 της Υ.Α. που εφαρμόστηκαν, ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί αν αυτές
 εφαρμόστηκαν ορθά, β) δεν κλήθηκε ποτέ να προβάλλει τις απόψεις του πριν
 την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, κατά παράβαση του άρθρου 20
 του Συντάγματος και των διατάξεων της 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 Υ.Α., ενώ
 αν ο Ε.Φ.Δ. είχε προβεί σε ουσιαστικό έλεγχο, θα είχε διαπιστώσει ότι είχαν
 τηρηθεί οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις του εκκαλούντα για τις θέσεις
 απασχόλησης και ότι, γενικότερα, η επιχείρησή του λειτουργούσε κανονικά.
 Περαιτέρω, με τον δεύτερο λόγο έφεσης, ο εκκαλών προβάλλει ότι η
 προσβαλλόμενη απόφαση στερείται νόμιμης αιτιολογίας, καθώς καταλόγισε σε
 βάρος του το σύνολο της ληφθείσας επιχορήγησης λόγω μη διατήρησης των
 δυο απαιτούμενων θέσεων απασχόλησης, ενώ κατά το χρονικό διάστημα από
 ..... έως ..... ο εκκαλών απασχολούσε στην επιχείρησή του τις
 υπαλλήλους ....., κατόπιν δε οικειοθελούς
 αποχώρησης της ..... στις ....., από ..... έως .....
 απασχολούσε τις υπαλλήλους .....
 Προς απόδειξη των ισχυρισμών του, ο εκκαλών προσκόμισε τα ακόλουθα
 στοιχεία: α) αντίγραφα αναλυτικών περιοδικών δηλώσεων του εκκαλούντος
 προς το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης
 Μισθωτών (Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ.) για τους μήνες Φεβρουάριο 2013 έως

Φεβρουάριο 2015, από τις οποίες προκύπτει ότι απασχολούσε στην επιχείρησή του (i) τη ..... κατά τους μήνες Φεβρουάριο 2013 έως Φεβρουάριο 2015, για 25 ημέρες ανά μήνα με πλήρη απασχόληση, (ii) την ..... κατά τους μήνες Φεβρουάριο 2013 έως Μάιο 2013, για 25 ημέρες ανά μήνα με πλήρη απασχόληση και (iii) την ..... κατά τους μήνες Ιούνιο 2013 (έναρξη απασχόλησης από .....) έως Φεβρουάριο 2015, για 23 μέρες κατά τον μήνα Ιούνιο 2013 και για 25 μέρες ανά μήνα κατά το υπόλοιπο χρονικό διάστημα, με πλήρη απασχόληση, β) αντίγραφο της από ..... αναγγελίας οικειοθελούς αποχώρησης μισθωτού προς τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), με την οποία δηλώθηκε η αποχώρηση από την επιχείρηση του εκκαλούντος της ..... από ....., γ) αντίγραφο της από ..... αναγγελίας πρόσληψης προς τον Ο.Α.Ε.Δ., με την οποία δηλώθηκε η πρόσληψη από τον εκκαλούντα της ..... από ....., δ) αντίγραφα των από ..... πινάκων προσωπικού προς το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας, στους οποίους δηλώνονται, ως υπάλληλοι της επιχείρησης του εκκαλούντος, ... και .....

7. Το Τμήμα κρίνει ότι πρέπει να προταχθεί η εξέταση του δεύτερου λόγου έφεσης, που αφορά στην ουσιαστική νομιμότητα της προσβαλλόμενης απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, ήτοι στη νομιμότητα της αιτιολογίας της, καθώς ο λόγος αυτός οδηγεί, στην προκείμενη περίπτωση, σε πληρέστερη δικαστική προστασία του εκκαλούντος. Ειδικότερα, από τα προαναφερθέντα στοιχεία που προσκομίστηκαν από τον εκκαλούντα (αναλυτικές περιοδικές δηλώσεις για τους μήνες Φεβρουάριο 2013 έως Φεβρουάριο 2015, αναγγελία οικειοθελούς αποχώρησης ....., αναγγελία πρόσληψης ..... , πίνακες προσωπικού), τα οποία είναι σύμφωνα με τα δικαιολογητικά που αναφέρονται στα άρθρα 17 παρ. 8 περ. δ' της 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 Κ.Υ.Α. και 11.7.Β της σύμβασης, προκύπτει ότι αυτός διατήρησε στην επιχείρησή του πρώτη θέση εργασίας πλήρους απασχόλησης για όλο το κρίσιμο χρονικό διάστημα (.....),

στην οποία απασχολήθηκε η ....., και δεύτερη θέση εργασίας πλήρους απασχόλησης για όλο το κρίσιμο χρονικό διάστημα, πλην δύο (2) εργασίμων ημερών, στην οποία απασχολήθηκε από ..... έως ..... η ..... και από ..... έως ..... η .....

Εξάλλου, το εφεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο δεν αμφισβήτησε την ακρίβεια των προσκομισθέντων από τον εκκαλούντα στοιχείων για τις ανωτέρω θέσεις απασχόλησης, ούτε το ίδιο προσκόμισε αντίθετου περιεχομένου στοιχεία ενώπιον του Δικαστηρίου, με το διοικητικό φάκελο της υπόθεσης ή μέσω του εκπροσώπου του. Αντιθέτως, από το προεκτεθέν ιστορικό της υπόθεσης δεν προκύπτει ότι ο εκκαλών είχε ειδοποιηθεί, με παράδοση επιστολής στον ίδιο, να υποβάλει στοιχεία ενώπιον του Ε.Φ.Δ. για τις διατηρούμενες θέσεις απασχόλησης κατά τη διετία μετά την ολοκλήρωση της επένδυσής του, με συνέπεια να εμφανίζεται στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης ότι δεν είχε διατηρήσει καμία θέση εργασίας για όλο το επίμαχο χρονικό διάστημα. Ενόψει αυτών και λαμβάνοντας, περαιτέρω, υπόψη ότι η μη απασχόληση ενός εργαζομένου για δύο εργάσιμες μέρες εντός διαστήματος δύο ετών δεν συνιστά μείωση του αριθμού των θέσεων απασχόλησης μεγαλύτερη του 0,2 των οικείων Ετήσιων Μονάδων Εργασίας (ΕΜΕ), σύμφωνα με τα άρθρα 17 παρ. 8 περ. γ' της 40844/ΕΥΣ6681/21.8.2009 Κ.Υ.Α. και 11.7.Β της σύμβασης, προκύπτει ότι ο εκκαλών τήρησε τις υποχρεώσεις του για τη διατήρηση δύο θέσεων απασχόλησης (2,00 ΕΜΕ) κατά το χρονικό διάστημα από ..... έως ..... Συνεπώς, η προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης φέρει μη νόμιμη αιτιολογία και πρέπει, για το λόγο αυτό, να ακυρωθεί, ενώ παρέλκει ως αλυσιτελής η εξέταση του πρώτου λόγου έφεσης.

8. Συνακόλουθα, πρέπει η ένδικη έφεση να γίνει δεκτή, να ακυρωθεί η ..... απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, να διαταχθεί η απόδοση στον εκκαλούντα του κατατεθέντος παραβόλου (άρθρο 73 παρ. 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013, Α' 52) και, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, να συμψηφιστούν τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων (άρθρο 275 παρ. 1 του

Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, ν. 2717/1999, Α' 97, σε συνδυασμό με το άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως ίσχυε μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006, Α' 135).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την έφεση.

Ακυρώνει την ..... απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Διατάσσει την απόδοση στον εκκαλούντα του κατατεθέντος παραβόλου.

Και

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε σε τηλεδιάσκεψη στις 29 Σεπτεμβρίου 2020.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ**

**Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΤΣΙΚΕΡΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΠΕΛΑΓΙΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ**

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, την 1 Ιουνίου 2021.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΠΕΛΑΓΙΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ**